

Felles offentlig IKT-arkitektur

1 Generelt

2 Arkitekturprinsipper

Arkitekturprinsippene må etter EDBs mening gjelde for hele den offentlige forvaltningen og helst utformes på en slik måte at de også kan benyttes innenfor privat marked.

I dette arbeidet er det viktig å få med seg kommunesektoren og leverandørene i markedet.

Erfaringsmessig er det umulig å spesifisere den fullkomne standard på papiret. Vi mener derfor at man bør gå skrittvis frem og begrense seg i første omgang. Det gjør det også mulig å raskt få tatt i bruk prinsippene slik at man vinner erfaring og kan gå videre i den retningen det viser seg man reelt trenger å gå.

2.1 Tjenesteorientering

EDB er helt enig i at tjenesteorientering må være et sentralt arkitekturprinsipp.

Standardiserte grensesnitt kan være en taktisk, raskere vei til målet.

2.2 Interoperabilitet

EDB anser dette for å være et av de viktigste prinsippene.

EDB har i en årrekke deltatt i offentlige standardiseringskomiteer og bidratt aktivt til å standardisere bl.a. grensesnitt for arkiv slik at fagapplikasjoner kan arkivere i henhold til arkivloven uavhengig av leverandør av arkivsystem.

Dette er et område vi mener det offentlige bør ha sterkt fokus og der man bør samarbeide med aktørene i markedet for å få brukbare løsninger raskest mulig etablert.

Merk at tjenester basert på en felles offentlig arkitektur ikke nødvendigvis gjør tjenestene mer robuste i forhold til endrede krav. Endrede krav vil kunne medføre endringer i tjenestesnittene som gjør det nødvendig med oppdatering av en rekke systemer som benytter tjenestene. Tjenesteendringer må derfor planlegges nøye.

2.3 Tilgjengelighet

EDB er enig i at IKT-tjenester må være tilgjengelig for alle, men ikke nødvendigvis via alle kanaler. Så lenge det er mulig å oppnå tilsvarende muligheter via andre kanaler bør ikke krav om tilgjengelighet blokkere for kanaler som ikke lett lar seg utforme universelt.

2.4 Sikkerhet

EDB anser dette for å være en av de største hindringene for effektiv samhandling i det offentlige.

Blant de aktivitetene som er nødvendige er:

Høringsuttalelse IKT-arkitektur offentlig

- Utvide håndteringen av MinID (og kommende eID) til å støtte føderering slik at forespørsler kan rutes gjennom flere fagsystemer med sikker identifikasjon på hvem disse handler på vegne av.
- Avklare hvordan Offentleglova (den kommende) sine krav til partsinnsyn kan støttes automatisk uten å komme i konflikt med Personopplysningsloven. Sikker identifisering av partene kan fordre lagring av fødselsnummeret sammen med data der dette ikke er påkrevet / tillatt i dag.

2.5 Åpenhet

EDB har ikke noen kommentarer til dette punktet.

2.6 Fleksibilitet

Merk at fleksibilitetskravene kan ha konsekvenser for brukere av de aktuelle tjenestene. Hvis XML-skjemaet endres for en tjeneste er det ikke gitt at brukere av tjenestene (programmene som brukere) vil virke uten endringer.

Hvis det finnes kun én kunde og denne fritt vil kunne velge bort leverandøren, er det ikke sikkert at selv små leverandører vil lage de mindre standardiserte løsningene. Antagelig vil man redusere markedet til et konsulentmarked der det ikke vil finnes noen innovasjon og investeringsvilje.

2.7 Skalerbarhet

EDB har ikke noen kommentarer til dette punktet.

2.8 Enhetlig brukergrensesnitt

Det er viktig å skille mellom løsninger av typen interne fagsystemer og eksterne portaler. Selv om mange prinsipper kan gjenbrukes, er det ikke gitt at en standard som ELMER egner seg for fagsystemer. Det er forskjell mellom nettsteder med hovedfokus presentasjon og nettsteder med hovedfokus effektiv saksbehandling.

3 Virksomhetsprosesser**3.1 Identitetshåndtering og tilgangsstyring**

Autorisering: Lederhierarkiet er vel registrert i personalsystemet som er en grei kilde for å administrere interne (s. 29).

3.2 Overordnet saksbehandling

Selv om saksbehandlingsprosessen har en rekke fellestrekk ut i fra at den er regulert av et felles lovverk, vil det være behov for en rekke koblinger mot støttesystemer. I lokalforvaltningen benyttes for eksempel kartsystemer intensivt i en rekke prosesser. Merk også at det også for saksbehandlingen må være sperrer mot full oversikt over sakene til en gitt person ("need to know"), ikke bare til behandlingen av personopplysningene.

Høringsuttalelse IKT-arkitektur offentlig

Mottaksprosessen er i dag en svært manuell prosess og spesielt i lokalforvaltningen ses det på hvordan denne kan automatiseres. Kvittring for mottak vil da kunne gis direkte fra arkivsystemet / saksbehandlersystemet.

Før bruk av sertifikater blir vesentlig mer utbredt, vil nok ikke virksomhetssertifikater være en god nok løsning for å godtgjøre hvem som er avsender. For en rekke tjenester vil det antagelig ikke være behov for dette.

Kravene om å sende ut på alternativ kanal hvis vedtak ikke er lest i løpet av en uke vil antagelig sperre for de mest brukte av dagens kanaler (e-post og SMS). Her er det behov for standardisering, evt. postbokser med selve vedtaket slik at e-post / SMS kun gir lenker som fordrer aktiv bruk.

Journalføring og arkivering bør være automatisk.

Informasjon til parter i saken bør håndteres på lik linje med ”søker”. Hvem disse er, bør fremkomme allerede under saksbehandlingen da dette kan påvirke resultatet. Vi ser derfor ikke at det er noe behov for spesialhåndtering av selve vedtaksformidlingen m.h.t. parter. Men i forhold til personopplysningsloven må det klargjøres hvordan generelt innsyn skal være for aktuelle parter. Her synes det å være konflikt mellom krav i den kommende Offentleglova og Personopplysningsloven. Den siste ”blokkerer” for entydig identifikasjon av arkivmateriale i form av fødselsnummer eller lignende.

3.3 eDialog

Det bør være færrest mulig dialoger i forhold til person, ref. listen på s. 34. I stedet er det systemene bak som må snakke sammen slik at alle relevante registre oppdateres på bakgrunn av én dialog.

4 Felleskomponenter og fellestjenester

EDB mener at det offentlige kommer lengst ved å standardisere grensesnitt og krav og så la det være opp til markedet å levere komponentene.

En slik tilnærming sikrer både konkurranse i markedet, innovasjon og utvikling uavhengig av årlige bevilgninger. En slik modell gjør det mulig for flere å levere, gjør det mulig for kunden å sette krav og gir alt i alt bedre systemer.

Vi er uenig i at felles komponenter vil medføre at flere aktører vil kunne bidra. Felles komponenter vil høyst sannsynlig bidra til monopolisering.

Selv om de store statlige etatene kan investere i egne spesialiserte systemer, vil de fleste måtte forholde seg til standardsystemer. Antagelig vil det ikke være økonomi selv for de store etatene å tilby komponenter fra egne systemer til andre etater.

Tjenester som Folkeregisteret, Enhetsregisteret og Matrikkelen vil selvfølgelig måtte være fellestjenester, men via standardiserte grensesnitt kan det åpnes for et sett med klienter både for innsyn og vedlikehold.

Når det gjelder innkreving av mindre avgifter og gebyr så er samspillet med saksbehandlingsprosessene viktigst slik at disse på en enkel måte kan angi at gebyr skal betales og også på en enkel måte få tilbakemelding om gebyr betalt (slik at saksbehandlingen kan fortsette). Dette løses best ved å standardisere grensesnitt da det bl.a. vil være en rekke regnskaps-systemer i bruk innenfor forvaltningen.

Høringsuttalelse IKT-arkitektur offentlig

Offentlig elektronisk postjournal kan være en aktuell felleskomponent innenfor statsforvaltningen, men for lokalforvaltningen vil det være mer aktuelt å integrere denne inn i den ordinære portalen. Lokalforvaltningen må også publisere sakslister m.m. for de politiske utvalgene.

4.1 Autentisering og autorisering

Som angitt over anser EDB det som viktig med standardisering her, spesielt i forhold til MinID og eID. Dette behøver ikke å bety at disse skal leveres av én leverandør (ref. generell tilbakemelding vedrørende monopoler og innovasjon), men at grensesnitt standardiseres.

Viktige krav her er:

- Håndtering av føderasjoner slik at autentiseringen kan følge tjenesterekken
- Oppslag for å finne ut hvem bruker er
- Single sign-on for interne systemer
- Standard tjenestesnitt for å vedlikeholde / sjekke tilganger, brukerinformasjon, organisasjonsinformasjon etc.

4.2 Samtrafikknave

Ref. kommentarene ang. eID etc. over.

4.3 Skjemamotor

Her finnes det flere leverandører i markedet med tilhørende innovasjon og konkurranse.

Skjemamotorene bør kunne forholde seg til fagsystemer for å få preutfylt mest mulig data og struktur og fellesdata bør standardiseres. Ref. arbeidet som gjøres i regi av KS med standard Resultat XML.

4.4 Offentlig elektronisk postjournal

Her finnes det flere leverandører i markedet med tilhørende innovasjon og konkurranse.

Journalene er integrert inn i portaler og også integrert med annen informasjon fra arkivene som utvalgsmøter, medlemmer etc.

4.5 Meldingsboks

EDB anbefaler at man i stedet for dobbeltlagring av data standardiserer en sikkerhetsarkitektur som gjør det mulig for publikum å få tilgang til eget materiale direkte fra arkivet / arkivene.

En evt. meldingsboks bør i tilfelle kun inneholde pekere til arkiv, sak og journalpost.

Merk at entydig identifisering m.h.t. partsinnsyn kan kreve at man går opp personvernet i forhold til nødvendige nøkler.

4.6 Felles registerforvaltning

Som sagt over mener EDB det er viktigst med standard grensesnitt / tilgang slik at data i fellesregistre blir tilgjengelige der de trengs. Systemer for vedlikehold og innsyn kan da være gjenstand for konkurranse og innovasjon på linje med andre systemer.

4.7 Felles metadata

Dette er et område der Staten bør ta ansvaret og sammen med KS og aktuelle system-leverandører spesifisere kravene.

4.8 Innkreving av mindre avgifter og gebyr

Ref. kommentarer over.

4.9 Tjenestekatalog

EDB her ingen kommentarer til denne.

4.10 eDialog

Ref. kommentarer over.

4.11 Kjernejournal

Ref. generelle kommentarer. EDB anbefaler at Staten begrenser seg til standardisering.

5 Styringsprinsipper

5.1 I dag

Merk at det også internasjonalt foregår arbeider som Norge bør dra nytte av. Det gjøres best ved at både de som standardiserer, de som bruker og de som utvikler løsninger følger med.

Det offentlige vil antagelig oppnå langt mer ved å lage gode standarder og være profesjonelle innkjøpere enn ved å lage alt selv. Da slipper man også mange av problemene knyttet til årlige bevilgninger.

5.2 Anbefaling av styringsmodell for arkitekturprinsipper

EDB slutter seg til anbefalingene her.

Men vi påpeker igjen nødvendigheten av å ha en tett dialog med leverandørene i selve standardiseringsarbeidet.

5.3 Valg av styringsmodeller for komponenter

EDB fraråder at det offentlige tar på seg ansvar i forhold til utvikling av komponenter.

Standard grensesnitt, krav fra kundene til bruk av disse og konkurranse i markedet gir raskt gode sammensatte løsninger. Dette gjør det også mulig å få gjenbruk mellom offentlig sektor og næringslivet, organisasjoner etc.

5.4 Anbefalinger om ulike styringsorgan

EDB anbefaler at rådgivning inkluderer leverandører i markedet.

5.5 Tverrdepartemental styringsfunksjon

Denne må inkludere KS.

5.6 Standardiseringsorgan

Også KS driver med standardisering. Generelt har man kommet langt innen lokalforvaltningen ved at det er standardiserte grensesnitt mot bl.a. arkiv, kartsystemer og skjemaer.

6 Samfunnsøkonomisk analyse

6.1 Nyttevirkninger

Standard grensesnitt vil medføre gjenbruk og øket konkurranse og dermed redusere investeringskostnadene. Antagelig vil regnestykket bli mer positivt enn ved utvikling av felleskomponenter siden samme komponenter ofte også gjenbrukes utover forvaltningen.

Når det gjelder eksempelet med skjemamotor henviser vi til arbeidet som gjøres i regi av KS m.h.t. standardisering.

For besparelser for næringslivet er B2B-grensesnitt viktige slik at man slipper manuelle operasjoner.

Økt brukertilfredshet henger også sammen med hvor kompliserte løsningene er m.h.t. innhenting av fagdata. Her kan det være behov for forenklinger også i regelverket for å gjøre løsningene lettere tilgjengelige.

Økt internasjonalt samarbeid taler dels imot å lage felleskomponenter, men i stedet å samordne standarder. Dermed vil Norge kunne dra nytte av utvikling som skjer i utlandet og også av større marked for utvikling som skjer i Norge. Dette nyttiggjøres best ved at man tillater konkurrerende løsninger i stedet for felleskomponenter.

6.2 Vurdering av risiko

Prinsippet om det kommunale selvstyret kan hindre etablering av fellestjenester, men ikke av felles standarder. Felles standarder gjør at den enkelte kommune kan velge blant alternative løsninger og også få disse tilpasset uten at det går ut over interoperabiliteten.

Vi er helt enig i at fellestjenester kan bli konserverende.